

נקודה בפרשה

הלכות ופרפראות בפרשת השבוע לרבני אירופה

פרשת בא

למה לקחו את קרבן הפסח במצרים כבר בעשירי לחודש?

"ויאמר ה' אל משה ואל אהרון בארץ מצרים לאמר . . . דברו אל כל עדת ישראל לאמר, בעשר לחודש הזה וייקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית" (פרשתנו יב, א, ג)

קרבן הפסח במצרים היה שונה מקורבנות הפסח לדורות גם בכך שלקחתו היה בעשור לחודש והיו צריכים לשהות על ידו עד ליום י"ד בניסן, יום השחיטה. ולכאורה, מדוע אכן נצטוו לקחתו מוקדם כל כך – כארבעה ימים קודם לשחיטתו?

הגור אריה' על פירוש רש"י מבאר, שהתורה ציוותה על לקחתו כבר אז, כיון שהדין הוא שצריך לבדוק את הקרבן שאין בו מום ארבעה ימים קודם השחיטה, כי שמא היום לא ימצא בו מום אלא רק למחר. ולכן לקחו אותו בעשירי בחודש - ארבעה ימים קודם זמן שחיטתו.

ובדעת זקנים' כתב לבאר, שבני ישראל היו צריכים למול את עצמם לפני אכילת הפסח ביום י"ד, וכיוון שיום זה הוא גם היציאה ממצרים, היו חייבים למול עצמם לפחות ארבעה ימים לפני כן כדי שיספיקו להחלים מהברית (שאורך ההחלמה שלושה ימים) וכך יהיו מסוגלים ביום הרביעי לצאת ממצרים. וכיון שרצה הקב"ה שיהיו בידם שתי המצוות יחד, ציוו עליהם לקחת בעשירי – בו ביום שעשו את ברית המילה.

ביאור מחודש כתב בספר ליקוטי שיחות ע"פ פירוש רש"י (בפסוק ו) שמביא ומוסיף במאמר הגמרא: "היה רבי מתיא בן חרש אומר, הרי הוא אומר ואעבור עליך ואראך והנה עתך עת דודים, הגיע שבועה שנשבעתי לאברהם שאגאל את בניו, ולא היו בידם מצוות להתעסק בהם כדי שיגאלו, שנאמר ואת ערום ועריה, ונתן להם שתי מצוות, דם פסח ודם מילה שמלו באותו הלילה . . . ושהיו שטופים באלילים, אמר להם משכו וקחו לכם, משכו ידיכם מאלילים וקחו לכם צאן של מצווה".

והנה, מדוע ציוו דווקא שתי מצוות, שלכאורה מצד עירומים די במצווה אחת, ואם לא, מדוע לא יותר משתיים?

אלא, מכאן ניתן ללמוד שמצוות אלו אינן מצוות פרטיות ונקודתיות, אלא שני כיוונים בהתקרבות של יהודי לקב"ה ולכן נצטוו דווקא בהם:

א: עשה טוב. כיוון שהיו בני ישראל ערומים לגמרי מן המצוות, נתן להם הקב"ה מצוות מילה כדי שתהיה להם אחת לפחות, שגם ענינה הוא התקרבות להקב"ה.

ב: סור מרע. כיוון שהיו מחוברים מאוד לעבודה זרה של מצרים, הצטוו לקחת שה שהיה האליל של המצרים (לעיל רש"י ח,כב) ולשחוט אותו לקרבן פסח. בצעד זה הם ביטאו התנערות מוחלטת מעבודת האלילים של מצרים.

וזהו גם הסיבה לכך שהצטוו לקחתו דווקא ארבעה ימים קודם לשחיטתו, כי דווקא שהייה ממושכת של ארבעה ימים בסמוך לבהמה שנועדה לשחיטה, תשיג התנתקות מושלמת מעבודת אלילים זו. הם, שהיו במצרים שנים כה רבות, לא יכלו להסתפק בלקיחה ושחיטה חד פעמית – שאין בכוחה לשנות ולנתק חיבור עמוק וארוך של ימים רבים. דווקא שהייה של ארבעה ימים כשהם מסתובבים סביבו ביוזעם שהוא ילקח על ידם לשחיטה, יכל לנתקם מעבודה זרה זו.

